

*jurista
komentārs*

PIRMIE SOĻI TIESVEDĪBAS PROCESA AUTOMATIZĀCIJĀ

PARĀDU PIEDZIŅA VIENKĀRŠOTĀ TIESVEDĪBAS PROCEDŪRĀ
LATVIJĀ, IESPĒJAMS, JAU DRĪZ KĻŪS PILNĪBĀ DIGITĀLA UN
AUTOMATIZĒTA. TAS NOZĪMĒ — MAZĀK BIROKRĀTIJAS UN ĀTRĀKS
CEĻŠ LĪDZ IZPILDEI GADĪJUMOS, KAD PAR PARĀDU NAV STRĪDA.

**AGNESE
DIMANTA**

*Zvērinātu
advokātu birojs
CersJurkāns SIA
juriste*

PARĀDNIĒKAM AR
TIESAS STARPNIECĪBU
TIEK ATGĀDINĀTS
PAR VIŅA SAISTĪBĀM
UN DOTA
IESPĒJA IZVĒLĒTIES
ĀTRU IZPILDI
AR SALĪDZINOŠI
ZEMIEM TIESAS
IZDEVUMIEM VAI
ILGSTOŠU TIESĀŠANOS.
ILGSTOŠI TIESĀJOTIES
PARASTAJĀ KĀRTĪBĀ, IR
IESPĒJAMS PAILDZINĀT
PROCESU, TAČU TAS
VAR ARĪ BŪTISKI
PALIELINĀT KOPĒJO
MAKSĀJAMO SUMMU
UZ NOKAVĒJUMA
PROCENTU
UN TIESĀŠANĀS
IZDEVUMU RĒĶINA.

ĀTRĀKAIS VEIDS NEAPSTRĪDĒTU PARĀDU PIEDZIŅAI

Jau kopš 2002. gada Latvijā parādu piedziņas lietās ir pieejama vienkāršota tiesvedības procedūra — saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā (turpmāk — brīdinājuma kārtība). To iespējams izmantot, ja parādnieks tam ir tieši vai netieši (neizsakot iebildumus) piekritis. Brīdinājuma kārtība ir paredzēta situācijām, kad par pašu parādu nav strīda. Pēc būtības tā nozīmē, ka parādniekam ar tiesas starpniecību tiek atgādināts par viņa saistībām un dota iespēja izvēlēties ātru izpildi ar salīdzinoši zemiem tiesas izdevumiem vai ilgstošu tiesāšanos. Ilgstoši tiesājoties parastajā kārtībā, ir iespējams paildzināt procesu, taču tas var arī būtiski palielināt kopējo maksājamo summu uz nokavējuma procentu un tiesāšanās izdevumu rēķina. Tādējādi brīdinājuma kārtība ir izdevīga gan parādniekam, gan kreditoram, jo lēmums tiek sagatavots dažu nedēļu laikā.

Pieteikumu brīdinājuma kārtībā var iesniegt, ja saistībām ir iestājies izpildes termiņš un tās pamato dokuments, kas apliecina parādnieka apņemšanos noteiktā termiņā samaksāt noteiktu naudas summu. Ja atlīdzības samaksa ir nolīgta līgumā par preces piegādi, pirkumu vai pakalpojuma sniegšanu, tad samaksas termiņa noteikšana nav obligāta. Brīdinājuma kārtību nevar piemērot, ja parādnieka dzīvesvieta nav zināma vai nav Latvijas Republikā, vai parāda summa ir lielāka par 15 000 eiro.

KĀPĒC NEPIECIEŠAMAS IZMAIŅAS?

2025. gada 1. aprīlī stājās spēkā grozījumi Civilprocesa likumā, kas paredz, ka brīdinājums parādniekam šajā procesuālajā kārtībā tiek nosūtīts uz oficiālo elektronisko adresi vai, ja tas nav iespējams, ierakstītā pasta sūtījumā.

Līdz 2025. gada 1. aprīlim brīdinājums parādniekam bija jāizsniedz pret parakstu. Parādnieki

to mēdza izmantot ļaunprātīgi, neejot uz pastu pēc sūtījuma. Pašlaik pietiek ar brīdinājuma nosūtīšanas faktu, lai brīdinājumu uzskatītu par izsniegtu parādniekam.

Kopš minēto grozījumu pieņemšanas ir būtiski pieaudzis un joprojām saglabājas ļoti augsts brīdinājuma kārtībā iesniegto pieteikumu skaits. Šobrīd saņemto pieteikumu skaits ir 2,5 reizes lielāks nekā pirms grozījumiem, kas savukārt rada ievērojamu slodzi tiesām. Piemēram, 2024. gada augustā tika saņemti 8666 pieteikumi, bet 2025. gada augustā — 24 905 pieteikumi.¹

PROCESA PILNĪGAS AUTOMATIZĀCIJAS PLĀNS

2026. gada 20. janvārī valdība atbalstīja grozījumus Civilprocesa likumā, lai vēl vairāk pāātrinātu parādu piedziņu gadījumos, kad nav strīda. Raksta tapšanas brīdī likumprojektu sāka vērtēt Saeima.

Lai gan jau pašreiz pieteikumu izskatīšana brīdinājuma kārtībā notiek daļēji automatizētā procesā, tomēr lēmumu pieņem tiesnesis, veltot tam savu laiku un uzmanību. Automātiski notiek pieteikumu reģistrācija, brīdinājumu nodošana iepakotājam nosūtīšanai pa pastu, kā arī lēmumu projektu izveide.

Plānots, ka turpmāk process brīdinājuma kārtībā kļūs pilnībā automatizēts. Tas nozīmē, ka sistēma pārbaudīs iesniegto pieteikumu un gadījumā, ja tiks konstatēti ierobežojumi pieteikuma pieņemšanai, pieteikumu nepieņems. Ja ierobežojumi netiks konstatēti, sistēma automātiski pieņems pieteikumu un nosūtīs brīdinājumu ar atbildes veidlapu parādniekam. Kreditoram vairs nevajadzēs pieteikumā norādīt parādnieka deklarēto dzīvesvietas adresi, jo sistēma to automātiski iegūs pēc personas vārda, uzvārda un personas koda. Ja personai nebūs deklarētās dzīvesvietas adreses vai tā nebūs Latvijas Republikā, sistēma pieteikumu nepieņems.

KĀ IESNIEGT PIETEIKUMU BRĪDINĀJUMA KĀRTĪBĀ

Procesa uzsākšanai kreditors iesniedz pieteikumu rajona (pilsētas) tiesai, izmantojot tiešsaistes sistēmā pieejamo tiešsaistes formu. Pieteikumā jānorāda pieteicēja un parādnieka personas dati, piedzenamā summa, kā arī apliecinājums, ka iepriekš starp tām pašām pusēm par to pašu strīdu nav pieņemts lēmums par tiesvedības izbeigšanu parādnieka iebildumu dēļ. Tas nozīmē, ka pieteikumu par vienu un to pašu strīdu brīdinājuma kārtībā var iesniegt tikai vienu reizi.

Sistēma pārbaudīs pieteikumu un automātiski nosūtīs brīdinājumu ar atbildes veidlapu parādniekam. Parādnieks varēs iesniegt atbildi, izmantojot tiešsaistes sistēmā pieejamo formu. Ja parādnieks neizteiks iebildumus, sistēmā automātiski tiks pieņemts lēmums par pieteikumā

Foto: © Africa Studio — stock.adobe.com

LAI GAN JAU PAŠREIZ
PIETEIKUMU IZSKATĪŠANA
BRĪDINĀJUMA KĀRTĪBĀ
NOTIEK DAĻĒJI
AUTOMATIZĒTĀ PROCESĀ,
TOMĒR LĒMUMU
PIEŅEM TIESNESIS,
VELTOT TAM SAVU
LAIKU UN UZMANĪBU.

norādīto maksājumu saistību piespiedu izpildi un tiesas izdevumu piedziņu.

PARĀDNIKA TIESĪBAS

Parādniekam iebildumu izteikšanai tiks dotas 30 dienas. Brīdinājums un atbildes veidlapa tiks nosūtīti uz parādnieka oficiālo elektronisko adresi, bet, ja tādas nav — ierakstītā pasta sūtījumā. Tādēļ ieteicams šos informācijas kanālus regulāri pārbaudīt. Ja parādnieka ieskatā parāds nav pamatots, viņam jāizsaka iebildumi, un tādā gadījumā strīds būs izskatāms parastā tiesvedības kārtībā.

LĒMUMI BEZ TIESNEŠA PARAKSTA

Plānotie grozījumi paredz atteikties no tiesneša parakstīta lēmuma. Ja grozījumi tiks pieņemti un stāsies spēkā, lēmumu atkarībā no parādnieka sniegtās atbildes automātiski sagatavos Tiesu informatīvā sistēma. Lēmums tiks apstiprināts ar kvalificētu elektronisko zīmogu, un tam būs juridisks spēks.

Redzams, ka automatizācija tieslietu jomā kopumā kļūst arvien aktuālāka un tiek arvien plašāk izmantota. Plānotās izmaiņas ļaus gadījumos, kad parādnieks parādu neapstrīd, piedziņas procesu īstenot digitāli, kas būs ievērojami ātrāk un efektīvāk, jo nebūs nepieciešama cilvēka iesaiste.

RAKSTS
SAGATAVOTS
SADARBĪBĀ AR
ZVĒRINĀTU
ADVOKĀTU
BIROJS
CERSJURKĀNS

1 Likumprojekta «Grozījumi Civilprocesa likumā» anotācija. Pieejama: <https://titania.saeima.lv/LIVS14/saeimalivs14.nsf/0/F53FFF92B43EBD75C2258D87004D8E8C?OpenDocument>.